# הִלְכוֹת תַּעֲנִית סִימָן תקסב תקסג תקסד

בְּתַעֲנִית, מֵאַחַר שֶׁמַּה שֶּׁהִתְנָה הוּא דְּבַר הָרְשׁוּת, (נד) הָוֵי אַסְמַכְתָּא (פֵּרוּשׁ, שֶׁאָדָם סוֹמֵךְ בְּדַעְתּוֹ שֶׁיּוּכַל לַעֲשׂוֹת דָּבָר אֶחָד וְעַל סְמַךְ זֶה הוּא נוֹדֵר אוֹ מִתְחַיֵּב בִּדְבַר מָה). (נה) אֲבָל אִם אָמַר אִם לֹא אֶעֱשֶׂה מִצְוָה פְּלוֹנִית אֵשֵׁב בְּתַעֲנִית, וְכֵן אִם אָמַר (נו) אִם יַצִּילֵנִי ה׳ מִצָּרָה (נז) אוֹ אִם יַצְלִיחַ דַּרְכִּי, לֹא הָוֵי אַסְמַכְתָּא:

## תקסג דִּין מִי שֶׁהִרְהֵר בְּלִבּוֹ לְהִתְעַנּוֹת. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

**א** (א) [א]מִי שֶׁהִרְהֵר בְּלִבּוֹ (ב) שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת תְּפִלַּת הַמִּנְחָה לְהִתְעַנּוֹת לְמָחָר, לֹא הָוֵי קַבָּלָה, דְּלֹא עָדִיף (א) מֵהוֹצִיא בְּפִיו לְהִתְעַנּוֹת לְמָחָר (ג) דְּלֹא הָוֵי קַבָּלַת תַּעֲנִית כֵּיוָן שֶׁלֹּא קִבְּלוֹ בִּתְפִלַּת הַמִּנְחָה:

## תקסד דִּין לַיִל שֶׁלִּפְנֵי הַתַּעֲנִית. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

**א** [א]כָּל תַּעֲנִית שֶׁאוֹכְלִים בּוֹ בַּלַּיְלָה, בֵּין צִבּוּר בֵּין יָחִיד, הֲרֵי זֶה (א) אוֹכֵל וְשׁוֹתֶה עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר. (א) [ב]וְהוּא שֶׁלֹּא יָשַׁן (ב) *(שְׁנַת (ג) קֶבַע) (טור), (ג) אֲבָל אִם יָשַׁן (שְׁנַת (ג) קֶבַע) אֵינוֹ חוֹזֵר וְאוֹכֵל וְלֹא שׁוֹתֶה (ד) אֶלָּא אִם כֵּן [ג]הִתְנָה לֶאֱכֹל אוֹ לִשְׁתּוֹת: הַגָּהּ: וְיֵשׁ אוֹמְרִים (ד) דְּבִשְׁתִיָּה אֵין צָרִיךְ תְּנַאי, (ה) דְּמִסְתָּמָא דַּעְתּוֹ שֶׁל אָדָם לִשְׁתִיָּה אַחַר הַשֵּׁנָה (ו) וְהָוֵי כְּאִלּוּ (ה) הִתְנָה (טור ומרדכי (סי׳ תרכו) והגהות מיימוני (פ״א אות ה) והגהות אשרי (פ״א סי׳ יד)):

א צִיַּנְתִּיו לְעֵיל סָעִיף ו׳.

א בְּרַיְיתָא תַּעֲנִית י״ב (ע״א) וּכְרַבִּי.

ב כְּלִישָּׁנָא בַּתְרָא דְּרָבָא שָׁם טוּר בְּשֵׁם אָבִיו הָרֹא״ש (פ״א סי׳ יד) וּשְׁאָר פּוֹסְקִים.

*) (פֵּרוּשׁ אֶלָּא הָיָה מִתְנַמְנֵם אוֹ יָשַׁן בְּתוֹךְ סְעוּדָתוֹ. בֵּית יוֹסֵף (ד״ה ורבינו)).

ג יְרוּשַׁלְמִי שָׁם (פ״א ה״ד) וְכֵן הַסְכָּמַת רֹב הַפּוֹסְקִים.

## בְּאֵר הֵיטֵב

מִנְהָגֵנוּ בְּתַעֲנִית בַּהַ״ב אַחַר פֶּסַח וְאַחַר סֻכּוֹת שֶׁמִּי שֶׁעוֹנֶה אָמֵן אַחַר מִי שֶׁבֵּרֵךְ שֶׁאוֹמֵר הַחַזָּן עַל הַתַּעֲנִית, הָוֵי קַבָּלָה. טַ״ז (ס״ק טז). וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן תקס״ג סָעִיף קָטָן א׳ דַּאֲפִלּוּ גָּמַר בְּלִבּוֹ אָז לְהִתְעַנּוֹת, אֵין מְחַיֵּב לְהִתְעַנּוֹת כֵּיוָן שֶׁהוּא שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת תְּפִלַּת הַמִּנְחָה, אֲבָל אִם הוֹצִיא אָז בִּשְׂפָתָיו, נִרְאֶה לִי לְהַחְמִיר, עַיֵּן שָׁם:

**א** (א) **מֵהוֹצִיא.** וּמָגֵן אַבְרָהָם כָּתַב דְּאִם הוֹצִיא בְּפִיו חַיָּב לְהִתְעַנּוֹת מִדִּין נֶדֶר, וְכֵן כָּתַב הַבַּ״ח (סי׳ תקסב ס״ו), וְעַיֵּן סִימָן תקס״ב סָעִיף קָטָן ט״ו מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם וְעַיֵּן יַד אַהֲרֹן:

**א** (א) **אוֹכֵל.** נִרְאֶה לִי דִּבְתַעֲנִית חֲלוֹם אָסוּר, דְּמִשָּׁעָה שֶׁחָלַם צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתַב סִימָן רפ״ח סָעִיף ד׳, וְכֵן כָּתַב שְׁלָ״ה (מסכת תענית פרק נר מצוה יט) דְּמִשָּׁעָה שֶׁחָלַם לֹא יְשַׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ: (ג) **קֶבַע.** אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא עַל מִטָּתוֹ. ט״ז (סק״א): (ג) **קֶבַע.** אֲפִלּוּ תּוֹךְ סְעוּדָתוֹ. בֵּית יוֹסֵף (ד״ה ורבינו). וְטַ״ז (סק״ב) פָּסַק כְּהָרִי״ף (ג:) דְּאִם יָשַׁן בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה מֻתָּר עַד שֶׁיִּגְמֹר וְיִשַּׁן אַחַר כָּךְ שֵׁינַת קֶבַע, עַיֵּן שָׁם: (ד) **דְּבִשְׁתִיָּה.** בֵּית יוֹסֵף (ד״ה יש) כָּתַב אֲפִלּוּ כָּל הַמַּשְׁקִים מֻתָּרִים, וְהַכֹּל בּוֹ (סי׳ סא) כָּתַב דַּוְקָא מַיִם: (ה) **הִתְנָה.** וְנוֹהֲגִין לְהַתְנוֹת אֲפִלּוּ לִשְׁתִיָּה, וְנָכוֹן הוּא. אַחֲרוֹנִים. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ג), וְנִרְאֶה לִי דְּהַכֹּל לְפִי מַה שֶּׁהוּא אָדָם, אִם רָגִיל לִשְׁתּוֹת בַּלַּיְלָה מֻתָּר לִשְׁתּוֹת בְּלֹא תְּנַאי, וְעַיֵּן סִימָן תקפ״א (ס״ב) בְּהַגָּ״ה, וְכֵן כָּתַב הָרַדְבַּ״ז (ח״ד) סִימָן רמ״ז:

## מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(נד) **הָוֵי אַסְמַכְתָּא.** וְהָאַחֲרוֹנִים (מח) כָּתְבוּ דְּיֵשׁ לְהַחְמִיר מֵאַחַר שֶׁרַבִּים חוֹלְקִים עַל זֶה: (נה) **אֲבָל אִם אָמַר וְכוּ׳.** דְּעָשָׂה (מט) לְזָרֵז עַצְמוֹ לִדְבַר מִצְוָה וְגוֹמֵר בְּדַעְתּוֹ, וְלֹא הָוֵי אַסְמַכְתָּא: (נו) **אִם יַצִּילֵנִי ה׳ מִצָּרָה.** דְּמִקְרָא מָלֵא הוּא (נ) גַּבֵּי יַעֲקֹב ׳וַיִּדַּר יַעֲקֹב נֶדֶר אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי וּשְׁמָרַנִי׳ וְגוֹ׳ (בראשית כח כ), (נא) וְכֵן ׳וַיִּדַּר יִשְׂרָאֵל נֶדֶר לֵאמֹר אִם נָתֹן תִּתֵּן אֶת הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי׳ וְגוֹ׳ (במדבר כא ב): (נז) **אוֹ אִם יַצְלִיחַ דַּרְכִּי.** גַּם זֶה (נג) מִקְרָא דְּיַעֲקֹב ׳וְנָתַן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל׳ וְגוֹ׳ (בראשית שם), וּמִשּׁוּם (נג) דְּבִזְכוּת שֶׁהִצְלִיחַ גָּמַר וּמַקְנֵי, לְכָךְ חָיֵל הַנֶּדֶר:

**א** (א) **מִי שֶׁהִרְהֵר בְּלִבּוֹ.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר אֲפִלּוּ גָּמַר בְּדַעְתּוֹ וְקִבֵּל בְּמַחְשַׁבְתּוֹ לְהִתְעַנּוֹת לְמָחָר: (ב) **שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת תְּפִלַּת הַמִּנְחָה.** אֶלָּא קֹדֶם לְזֶה, דְּאִלּוּ אַחַר שֶׁהִתְפַּלֵּל, מַשְׁמַע (א) מֵאַחֲרוֹנִים דִּמְהַנֵּי הַקַּבָּלָה בְּדִיעֲבַד כָּל זְמַן שֶׁהוּא יוֹם, בֵּין בְּהוֹצָאָה בְּפֶה (ג) וּבֵין בְּהִרְהוּר: (ג) **דְּלֹא הָוֵי קַבָּלַת תַּעֲנִית.** מַשְׁמַע מִלָּשׁוֹן זֶה דְּאֵין צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת כְּלָל כֵּיוָן שֶׁלֹּא קִבְּלוֹ בִּתְפִלַּת הַמִּנְחָה, (ג) אֲבָל הָאַחֲרוֹנִים הִסְכִּימוּ דִּמְחַיֵּב לְהִתְעַנּוֹת עַל כָּל פָּנִים מִדִּין נֶדֶר [וַאֲפִלּוּ רַק גָּמַר בְּדַעְתּוֹ וְקִבֵּל בְּמַחְשַׁבְתּוֹ לְהִתְעַנּוֹת, גַּם כֵּן (ד) יֵשׁ מַחְמִירִין, דְּהִרְהוּר כְּדִבּוּר דָּמֵי]. אָכֵן לְעִנְיַן תְּפִלַּת עֲנֵנוּ מַשְׁמַע דְּלֹא יָכֹל לוֹמַר. וְהִנֵּה כָּל זֶה לְעִנְיַן הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר לוֹמַר עֲנֵנוּ בֵּין גּוֹאֵל לְרוֹפֵא וּבַחֲתִימָה כַּנָּהוּג, אֲבָל לְיָחִיד לוֹמַר עֲנֵנוּ בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה כְּבָר הִכְרִיעַ רַמָּ״א לְעֵיל (סי׳ תקסב) בְּסָעִיף ה׳ דְּיָחִיד יָכֹל לוֹמַר אֲפִלּוּ לֹא קִבְּלוֹ כְּלָל, וְכָל שֶׁכֵּן בְּעִנְיָנֵנוּ שֶׁקִּבְּלוֹ שֶׁלֹּא בִּתְפִלַּת הַמִּנְחָה דִּלְהַרְבֵּה פּוֹסְקִים חָשׁוּב זֶה קַבָּלָה גְּמוּרָה, עַל כָּל פָּנִים לְעִנְיַן יָחִיד (ה) בְּוַדַּאי יֵשׁ לוֹ לוֹמַר עֲנֵנוּ:

**א** (א) **וְהוּא שֶׁלֹּא יָשַׁן וְכוּ׳.** הַיְנוּ אֲפִלּוּ (א) אִם גָּמַר סְעוּדָתוֹ מִכְּבָר וְרוֹצֶה קֹדֶם אוֹר הַיּוֹם לַחֲזֹר וְלֶאֱכֹל, רַשַּׁאי: (ב) **שְׁנַת קֶבַע.** אֲבָל (ג) מִתְנַמְנֵם, דְּהַיְנוּ נִים וְלֹא נִים תִּיר וְלֹא תִּיר, לֹא חֲשִׁיב שֵׁנָה: (ג) **אֲבָל אִם יָשַׁן שְׁנַת קֶבַע.** אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא עַל מִטָּתוֹ. וְהִנֵּה הַמְּחַבֵּר סָתַם דְּבָרָיו, מַשְׁמַע דִּסְבִירָא לֵיהּ אֲפִלּוּ יָשַׁן בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה גַּם כֵּן שׁוּב אָסוּר לֶאֱכֹל וְלִגְמֹר סְעוּדָתוֹ כְּשֶׁנֵּעוֹר מִשְּׁנָתוֹ וּכְמוֹ שֶׁמַּסִּיק בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה ורבינו). אֲבָל כַּמָּה אַחֲרוֹנִים (ג) הִסְכִּימוּ דְּאִם יָשַׁן בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה מֻתָּר לְגָמְרָהּ אַחַר כָּךְ, כֵּיוָן דְּמִתְּחִלָּה הָיָה דַּעְתּוֹ לֶאֱכֹל עוֹד. וּמִכָּל מָקוֹם הַמַּחְמִיר עַל עַצְמוֹ בָּזֶה (ד) קָדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ: (ד) **אֶלָּא אִם כֵּן הִתְנָה וְכוּ׳.** קֹדֶם הַשֵּׁנָה, וְאָז מֻתָּר (ה) אֲפִלּוּ גָּמַר סְעוּדָתוֹ קֹדֶם הַשֵּׁנָה וְגַם יָשַׁן אַחַר כָּךְ שְׁנַת קֶבַע, דַּעֲדַיִן לֹא קִבֵּל עָלָיו הַתַּעֲנִית: (ה) **דְּמִסְתָּמָא דַּעְתּוֹ וְכוּ׳.** דְּדֶרֶךְ הָאָדָם (ו) לִהְיוֹת צָמֵא אַחַר שְׁנָתוֹ: (ו) **וְהָוֵי כְּאִלּוּ הִתְנָה.** כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים (ז) דִּלְכַתְּחִלָּה רָאוּי לְהַחְמִיר וּלְהַתְנוֹת אַף לִשְׁתִיָּה כְּדַעַת הַמְּחַבֵּר, אָכֵן אִם (ח) רָגִיל לִשְׁתֹּת אַחַר הַשֵּׁנָה, אֵין צָרִיךְ לְהַתְנוֹת:

## שַׁעַר הַצִּיּוּן

(מח) מָגֵן אַבְרָהָם (שם) וְאֵלִיָּה רַבָּה (שם) וְכֵן מַשְׁמַע מִנְּקֻדּוֹת הַכֶּסֶף שָׁם עַיֵּן שָׁם: (מט) הַגְּרָ״א: (נ) רַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב יט ח״א): (נא) הַגְּרָ״א: (נג) גַּם זֶה שָׁם: (נג) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יז):

**א** (א) מָגֵן אַבְרָהָם (סי׳ תקסב ס״ק יב) וְחַיֵּי אָדָם (כלל קלב ס״ו): (ג) כֵּן מַשְׁמַע מִמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן תקס״ב סָעִיף קָטָן (י״א) [י״ב], וְכֵן כָּתַב הַחַיֵּי אָדָם (שם): (ג) מָגֵן אַבְרָהָם וְטַ״ז וּמַאֲמַר מָרְדְּכַי: (ד) חַיֵּי אָדָם (שם ס״ז). וְחָשַׁשׁ לְדַעַת רַאֲבִי״ה (סוס״י תתנז) דִּסְבִירָא לֵיהּ דַּאֲפִלּוּ קֹדֶם לָזֶה מְהַנֵּי, וּלְדַעַת רַבֵּנוּ תָּם (ע״ז לד. ד״ה מתענין) דְּהִרְהוּר כְּדִבּוּר דָּמֵי. וְכֵן כָּתַב הָאֵלִיָּה רַבָּה (סי׳ תקסב סק״ה) עַיֵּן שָׁם שֶׁמְּפַקְפֵּק עַל דִּבְרֵי הַטַּ״ז בְּסִימָן תקס״ב סָעִיף קָטָן ט׳, וּדְלֹא כְּמָגֵן אַבְרָהָם דִּסְבִירָא לֵיהּ דִּבְהִרְהוּר אֵין לְהַחְמִיר בָּזֶה מִטַּעַם דְּהָוֵי תְּרֵי סְפֵיקָא, שֶׁמָּא אֵין הֲלָכָה כְּרַבֵּנוּ תָּם וְשֶׁמָּא אֵין הֲלָכָה כְּרַאֲבִי״ה: (ה) **וּבָזֶה נִרְאֶה לִי פָּשׁוּט דְּאֵין לְדַלֵּג תֵּבַת ׳צוֹם תַּעֲנִיתֵנוּ׳ אֲפִלּוּ לְדַעַת הַטַּ״ז לְעֵיל בְּסִימָן תקס״ב** (סק״א):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah